

Wydanie rozszerzone i zaktualizowane

E-book napisany przez
redakcję Polszczyzna.pl

GDZIE POSTAWIĆ PRZECINEK?

TEORIA I ĆWICZENIA

Siedem krótkich lekcji oraz kilkanaście
ćwiczeń, które pomogą Ci poznać
tajemnice tego znaku interpunkcyjnego.

Opanuj przecinki w 7 dni!

**ZJEDZMY DZIECI!
ZJEDZMY, DZIECI!**

**Przecinki
ratują
życie!**

Gdzie postawić przecinek? Teoria i ćwiczenia

Wydanie II zaktualizowane

Autorka

Agnieszka Indebaska

Redakcja i korekta

Małgorzata Lach, Marta Dobrecka

Zespół redakcyjny

Krzysztof Kacprzykowski, Tomasz Nowaczyk

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych

Krzysztof Kacprzykowski

Skład i łamanie

Tomasz Nowaczyk

© Copyright by

Polszczyzna.pl 2022, 2024

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISBN 978-83-972357-0-0

Sklep on-line

polszczyzna.pl/sklep, nadwyrac.com

Wydawnictwo

Polszczyzna.pl

09-320 Biezuń, ul. Warszawska 6

e-mail: kontakt@polszczyzna.pl

www.polszczyzna.pl

Polszczyzna.pl

Agnieszka Indebka – autorka e-booka

Absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kiedyś nauczycielka i korepetytorka, obecnie specjalistka zajmująca się tworzeniem treści, ich redakcją i korektą. Wielka fanka języka polskiego, ortografii, gramatyki i interpunkcji. Kocha Leśmiana, Tuwima i Syriusza Blacka. Opowiadać o języku i dyskutować o literaturze może godzinami. Od kilku lat tworzy specjalistyczne teksty na potrzeby jednego z największych serwisów w Polsce o polszczyźnie – Polszczyzna.pl.

Odwiedź naszą księgarnię i poznaj więcej e-booków z tej serii:

Polszczyzna.pl/sklep

Spis treści

Dzień pierwszy. Przygotowanie do wyprawy	6
Dzień drugi	12
Dzień trzeci	18
Dzień czwarty	24
Dzień piąty	30
Dzień szósty	35
Dzień siódmy. Testowanie!	40
Odpowiedzi do ćwiczeń	44

DZIEŃ PIERWSZY

Dzień pierwszy. Przygotowanie do wyprawy

Na każdą wyprawę należy wyruszać przygotowanym. Dlatego na początek kilka ważnych objaśnień, dzięki którym polowanie na przecinek stanie się łatwiejsze. Aby zrozumieć zachowanie naszego bohatera, musimy sobie na początku przypomnieć kilka pojęć z gramatyki.

Spójnik – nasz mały pomocnik w kwestii przecinka

Zadaniem spójnika jest... spajanie, czyli łączenie i zestawianie zdań albo słów. Brzmi skomplikowanie? Zerknij na przykłady:

- ▶ Przecinek bywa podstępny i zaskakujący. Spójnik „i” łączy dwa słowa – przymiotniki określające przecinek.
- ▶ W tym zdaniu przecinek można postawić **albo** go pominąć. Spójnik „albo” łączy dwa zdania opisujące, co możemy zrobić z przecinkiem.
- ▶ Musisz być odważny, **żeby** poznać zwyczaje przecinka. Spójnik „żeby” wprowadza zdanie uzupełniające informację zawartą w pierwszym zdaniu.

Ćwiczenie nr 1

Teraz spójrz na poniższe zdania i spróbuj namierzyć w nich spójniki (**odpowiedzi do wszystkich ćwiczeń znajdziesz na końcu e-booka**).

- Przecinek, średnik oraz kropka są znakami interpunkcyjnymi.
- Ten temat jest trudny, ale bardzo ważny.
- Będzie łatwiej, jeżeli zapamiętasz definicję spójnika.

Dlaczego spójnik jest nam tak potrzebny? Pomaga wytropić przecinek! Część spójników uwielbia towarzystwo przecinka, część z nich unika go jak ognia. W dalszej części e-booka wyjaśnimy szczegóły.

Zdanie pojedyncze i zdanie złożone – bez nich nie ruszymy dalej

Jak odróżnić zdanie pojedyncze od złożonego? Po liczbie orzeczeń (czyli czasowników)! Zdanie pojedyncze ma jedno orzeczenie, a złożone – więcej niż jedno.

Dla przypomnienia: czasownik odpowiada na pytania: „co robi?”, „co się z nim dzieje?”.

Oto kilka przykładów:

► Szanuj przecinki.

Tu mamy jedno orzeczenie: „szanuj” – to zdanie pojedyncze.

► Szanuj przecinki, bo ratują życie.

W tym zdaniu znajdziesz dwa orzeczenia: „szanuj” i „ratują”, czyli to zdanie złożone.

► Zastanawiam się, gdzie postawić przecinek, i sama już nie wiem.

„Zastanawiam się”, „postawić” i „nie wiem” to trzy orzeczenia – a zatem to zdanie złożone.

► Gdzie postawić przecinek?

To zdanie pojedyncze, ponieważ znajduje się w nim jedno orzeczenie – „postawić”.

A teraz czas na mały sprawdzian.

Gdzie postawić przecinek?

Ćwiczenie nr 2

Które z poniższych zdań są zdaniami złożonymi, a które pojedynczymi?

- Jesteśmy na tropie znaków interpunkcyjnych.
- Kiedy postawisz przecinek, zastanów się, czy nie zrobiłeś błędu.
- W tym zdaniu brakuje przecinków!

Zdania złożone – poznajmy je bliżej

Bardzo ważna dla celu naszej wyprawy, czyli okiełznania przecinka, jest umiejętność rozróżnienia dwóch rodzajów zdań złożonych.

Pomoże Ci w tym poniższa tabelka.

Zdania złożone	
Zdania złożone współrzędnie	Zdania złożone podrzędnie
Oba zdania składowe są równorzędne i mogą istnieć samodzielnie. Przykład: Przecinek pojawia się i znika. Możemy napisać: Przecinek pojawia się. Przecinek znika. Każde z tych zdań jest samodzielne.	Jedno zdanie jest ważniejsze (nazywamy je nadrzędnym), a drugie z niego wynika lub je uzupełnia. Przykład: Zapamiętaj regułę, żeby nie robić błędów. Rozpiszemy je tak: zdanie nadrzędne: zapamiętaj regułę,zdanie podrzędne: (po co?) żeby nie robić błędów. Drugie zdanie („żeby nie robić błędów”) nie jest samodzielne, tylko uzupełnia informację zawartą w pierwszym zdaniu jest zdaniem podrzędnym.

Kilka słów o zdaniach współrzędnie złożonych

Zdania współrzędnie złożone dzielimy na rodzaje, a każdy z nich charakteryzują określone spójniki.

1. Zdania łączne – i, oraz, tudzież, także, ani.
2. Zdania rozłączne – albo, lub, czy, bądź.
3. Zdania przeciwstawne – ale, lecz, jednak, zaś, natomiast, a.
4. Zdania wynikowe – więc, zatem, toteż, dlatego.

Teraz ważna sprawa! Przecinki **nie pojawiają** się w dwóch pierwszych rodzajach zdań współrzędnie złożonych, czyli zdaniach łącznych i rozłącznych.

- ▶ Jedzą **i** piją całą noc. (zdanie łączne)
- ▶ Jedzą **albo** piją całą noc. (zdanie rozłączne)
- ▶ Jedzą, **ale** nie piją całą noc. (zdanie przeciwstawne)
- ▶ Jedzą, **więc** piją całą noc. (zdanie wynikowe)

Jako tropiciel przecinków musisz zatem bacznie przyglądać się spójnikom, bo to one są najlepszą podpowiedzią.

Kilka słów o zdaniach podrzędnie złożonych

Zdanie podrzędnie złożone składa się ze zdania nadrzędnego (tego ważniejszego i samodzielniego) i podrzędnego (tego, które uzupełnia informacje, ale samodzielnie sobie nie radzi).

- ▶ Jedzą, (dlaczego?) ponieważ piją całą noc.
- ▶ Jedzą, (co w związku z tym?) dlatego piją całą noc.
- ▶ Jedzą, (pod jakim warunkiem?) jeżeli piją całą noc.

Samotne zdanie „ponieważ piją całą noc” czy „jeżeli piją całą noc” nie przekazuje wystarczającej informacji, która zawarta jest w zdaniu nadrzędnym.

Zapamiętaj! Nie zawsze zdanie ważniejsze (nadrzędne) to zdanie pierwsze w kolejności! Spójrz na przykład:

► Gdyby znaki interpunkcyjne miały kolory, przecinek byłby zielony.

Rozpiszemy to tak:

zdanie nadrzędne: przecinek byłby zielony,
zdanie podrzędne: (w jakim przypadku?) gdyby znaki interpunkcyjne miały kolory.

Ćwiczenie nr 3

Wskaż, które ze zdań są złożone współrzędnie, a które złożone podrzędnie.

- Kiedyś myślałem, że przecinek nie jest potrzebny.
- Wszystko stanie się jasne, jeśli przeczytasz ten e-book.
- Napisałem wypracowanie i teraz je sprawdzam.
- Przeczytam ten rozdział dzisiaj albo dokończę go jutro.
- Ponieważ nie uważałam na lekcji, nie znam tej zasady.

Zastanawiasz się, po co Ci ta wiedza? Dzięki niej będziesz stawiać przecinki po mistrzowsku. Zapamiętaj zasadę:

Rodzaj zdania oraz spójnik podpowiadają, czy powinniśmy postawić przecinek w zdaniu złożonym.

Uff! To był długi dzień. Wyposażona/wyposażony w podstawową wiedzę możesz ruszać na polowanie, ale najpierw odpocznij. Wyprawa rozpocznie się jutro!